

SPAREBANK 1 MARKETS AS
Postboks 1398 Vika
0114 OSLO

VÅR REFERANSE
23/5919

DERES REFERANSE

DATO
31.08.2023

Tilsynsrapport

1 INNLEDNING

Finanstilsynet gjennomførte tematisyn i Sparebank 1 Markets AS (Foretaket) 8. juni 2023. Tematisynet dekket forhold knyttet til Foretakets markedsovervåkingsfunksjon og markedsovervåkingssystemer.

Formålet med tematisynet var å undersøke hvordan Foretaket etterlever kravene til markedsovervåking og rapportering, jf. Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 596/2014 om markedsmissbruk (MAR), som ble gjennomført i norsk rett 1. mars 2021. Det følger av MAR artikkel 16 nr. 2, se verdipapirhandelloven (vphl.) § 3-1, at enhver person som på forretningsmessig grunnlag tilrettelegger eller gjennomfører transaksjoner, skal etablere og opprettholde effektive ordninger, systemer og fremgangsmåter for å avdekke og rapportere mistenkelige ordrer og transaksjoner. Kravene til markedsovervåking og rapportering er nærmere spesifisert i delegert kommisjonsforordning (EU) 2016/957 (Kommisjonsforordningen), se verdipapirforskriften (vpf.) § 3-1 (8).

Foretaket mottok Finanstilsynets foreløpige tilsynsrapport (Rapporten) 7. august 2023, og har gitt sine kommentarer til denne i brev datert 30. august 2023.

2 KORT OM FORETAKETS MARKEDSOVERVÅKING

Finanstilsynet har gjennomgått dokumentasjon knyttet til Foretakets markedsovervåkingsfunksjon og systemer for markedsovervåking. Dokumentasjonen omfatter blant annet relevante rutiner og retningslinjer, systembeskrivelse, alarmstatistikk og compliancerapporter.

Foretaket benytter et overvåkingssystem for elektronisk overvåking av aksjer, aksjederivater og obligasjoner. Systemet er programmert for å avdekke markedsmanipulasjon og innsidehandel, og forsøk på slik atferd. Systemet utfører mønsteranalyse av hver transaksjon, analyserer strømmen av ordre, transaksjoner og nyheter fra markedsplasser, og genererer alarmer etter konfigurerte regler. Foretaket og systemleverandøren vurderer fortløpende om det er behov for justering av alarmporteføljen.

Foretaket har videre utkontraktert deler av markedsovervåkingsfunksjonen til en ekstern leverandør. I henhold til utkontrakteringsavtalen skal ansatte hos leverandøren gjennomføre løpende gjennomgang og analyser av alarmene fra overvåkingssystemet. Ordre og transaksjoner som vurderes som potensielt mistenkelige meldes til Foretakets complianceavdeling, som er ansvarlig for videre oppfølging og eventuell rapportering av STOR (Suspicious transaction and order report) til Finanstilsynet. Complianceavdelingen følger også opp mistenkelige ordre og transaksjoner som meldes inn fra andre kilder, eksempelvis Foretakets meglere.

Når det gjelder rente- og valutainstrumenter som handles gjennom Foretaket har Foretaket etter en særskilt vurdering konkludert med at disse ikke anses å være omfattet av kravet til markedsovervåking under MAR. Foretaket har opplyst at det gjennomføres manuelle kontroller av etterlevelse av kravet til "best execution" for disse instrumentene.

3 OVERVÅKING AV ALLE ORDRER OG TRANSAKSJONER

3.1 Rettslig grunnlag

Det følger av Kommisjonsforordningen artikkel 2 nr. 1 a, jf. vpf. § 3-1 (8), at personer som på forretningsmessig grunnlag tilrettelegger eller gjennomfører transaksjoner, skal etablere og opprettholde ordninger, systemer og framgangsmåter som sikrer effektiv og løpende overvåking av alle mottatte og formidlede ordre og alle gjennomførte transaksjoner, med sikte på å avdekke og identifisere ordre og transaksjoner som kan utgjøre innsidehandel, markedsmanipulasjon eller forsøk på innsidehandel eller markedsmanipulasjon.

Det følger videre av artikkel 2 nr. 2 at forpliktelsene omhandlet i nr. 1 får anvendelse på ordre og transaksjoner som er knyttet til ethvert finansielt instrument, og skal gjelde uavhengig av:

- a) i hvilken egenskap ordren plasseres eller transaksjonen gjennomføres,
- b) hvilke typer kunder som berøres,
- c) hvorvidt ordrene ble plassert eller transaksjonene ble gjennomført på eller utenfor en handelsplass.

Det følger av Kommisjonsforordningen artikkel 3 nr. 1 at ordningene, systemene og fremgangsmåtene omhandlet i artikkel 2 skal:

- a) gjøre det mulig å utføre individuelle og sammenlignende analyser av hver transaksjon som er gjennomført og hver ordre som plasseres, endres, trekkes eller avvises i handelsplassens systemer, og når det gjelder personer som på forretningsmessig grunnlag tilrettelegger eller gjennomfører transaksjoner, også utenfor en handelsplass,
- b) utløse varsler om virksomhet som krever ytterligere analyser med sikte på å avdekke mulig innsidehandel, markedsmanipulasjon eller forsøk på innsidehandel eller markedsmanipulasjon,
- c) omfatte all handelsvirksomhet de berørte personene utøver.

Foretaket skal på anmodning gi Finanstilsynet de opplysningene som viser at deres systemer er hensiktsmessige og står i forhold til omfanget av, størrelsen på og arten av deres forretningsvirksomhet, herunder opplysninger om graden av automatisering som anvendes i slike systemer, jf. Kommisjonsforordningen artikkel 3, nr. 2.

3.2 Finanstilsynets foreløpige vurderinger i Rapporten

Finanstilsynet viste i Rapporten til en undersøkelse som ble gjennomført av Foretakets compliancefunksjon våren 2022. Undersøkelsen gjaldt Foretakets markedsovervåkingsfunksjon, og compliance konkluderte med at Foretaket ikke oppfylte kravene til markedsovervåking etter MAR. Foretakets styre ble varslet om forholdet i juni 2022, og har etter dette mottatt løpende rapportering fra compliance om etterlevelsen på dette området.

Avvikene ved Foretakets markedsovervåking dreide seg om at det manglet elektronisk overvåking for en større del av Foretakets transaksjoner i aksjer, aksjederivater og obligasjoner. Transaksjoner som ble gjennomført via tredjeparter, og på handelsplasser der Foretaket ikke var direktemedlem, var ikke omfattet av den elektroniske overvåkingen. Tilsvarende gjaldt også enkelte transaksjonstyper (bruk av interne konti). Videre var ikke obligasjoner dekket av det elektroniske overvåkingssystemet.

På bakgrunn av de alvorlige avvikene anbefalte compliance en ny løsning for å hente data inn til overvåkingssystemet. Den gamle løsningen hentet ordre- og transaksjonsdata kun fra handelsplassen der Foretaket var direktemedlem. Den nye løsningen henter ordre- og transaksjonsdata direkte fra Foretakets handelssystem, og innebærer at også ordrer- og transaksjoner i aksjer og aksjederivater som går via tredjeparter til andre handelsplasser blir overvåket. Løsningen omfatter også obligasjoner. Ordre- og transaksjonsdata blir sendt på daglig basis til overvåkingssystemet, og alarmer genereres og behandles på T+1 basis.

Finanstilsynet kommenterte i Rapporten at markedsovervåking har vært et eget punkt i Foretakets styremøter siden juni 2022. Den nye løsningen ble imidlertid ikke implementert før i juni 2023. Foretaket opplyste på tilsynsmøtet at den nye løsningen nettopp var satt i produksjon, og at den ser ut til å fungere som ønsket. Det er foretatt avstemming av handler som er underlagt overvåking, og Foretaket opplyser at det elektroniske markedsovervåkingssystemet nå dekker alle instrumenter som er underlagt MAR. Compliance vil fortsette å foreta kontroller for å påse at løsningen fungerer som forutsatt.

Finanstilsynet skrev i Rapporten at Foretaket har hatt store mangler i sin elektroniske overvåking fra gjennomføringen av MAR i norsk rett i mars 2021 og frem til juni 2023. En stor del av Foretakets ordre og transaksjoner i aksjer og aksjederivater har ikke vært underlagt elektronisk overvåking. Det samme gjelder samtlige ordrer og transaksjoner i obligasjoner. Det var Finanstilsynets foreløpige vurdering at Foretaket frem til juni 2023 ikke har hatt en effektiv og løpende overvåking av alle mottatte og formidlede ordre og alle gjennomførte transaksjoner, jf. Kommisjonsforordningen artikkel 2, jf. vpf. § 3-1 (8). Finanstilsynet viste videre til at Foretaket selv hadde avdekket disse svakhetene og iverksatt nødvendige tiltak i forkant av Finanstilsynets stedlige tilsyn.

3.3 Foretakets kommentarer i Tilsvaret

Foretaket skriver i Tilsvaret at Rapporten er behandlet i Foretakets styre. Styret tar rapporten til etterretning og har ellers ingen ytterligere kommentarer.

3.4 Finanstilsynets endelige konklusjon

Det er Finanstilsynets konklusjon at Foretaket frem til juni 2023 ikke har hatt en effektiv og løpende overvåking av alle mottatte og formidlede ordre og alle gjennomførte transaksjoner, jf.

Kommisjonsforordningen artikkel 2, jf. vpf. § 3-1 (8). Finanstilsynet ser alvorlig på mangelfull markedsovervåking da det kan medføre at mistenkelige ordre og transaksjoner ikke blir fanget opp og rapportert.

Finanstilsynet tar til etterretning at Foretaket selv oppdaget svakhetene i overvåkingssystemet, at tiltak ble iverksatt i forkant av Finanstilsynets tematisyn, og at manglene er utbedret. Det gikk imidlertid forholdsvis lang tid før utbedringen ble gjennomført, hvilket synes å ha sin årsak i forhold hos en leverandør. Ifølge mottatt dokumentasjon har Foretaket hatt tett oppfølging av leverandøren i denne perioden. Finanstilsynet tar også til etterretning at Foretakets meglere synes å ha høy bevissthet knyttet til rapportering av mistenkelige forhold. Videre har Finanstilsynet merket seg at det har blitt gjennomført manuell overvåking av ordrer/transaksjoner, herunder at det daglig er gjennomført manuell overvåking av obligasjoner.

For Finanstilsynet

Roy V. Halvorsen
seksjonssjef

Elise Ødegård
senior tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.